

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกศูนย์ฯ 2 กลุ่ม 228 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดดังตาราง

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

ชื่อศูนย์ฯ	กรรมการ(ราย)	สมาชิก(ราย)	รวม(ราย)
ห้วยชัน	8	30	38
ชีน้ำร้าย	8	30	38
ทับยา	8	30	38
ท่างาม	8	30	38
โพธิ์ชัย	8	30	38
ทองเอน	8	30	38
รวม	48	180	228

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยข้อมูล 3 ชุด ดังนี้

2.1 แบบสอบถามสมาชิกศูนย์ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใช้แบบสอบถามกับคณะกรรมการและสมาชิก จำนวน 228 ราย ซึ่งประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ตอนที่ 3 สถานภาพการเป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจและความต้องการกิจกรรม

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2.2 แบบสอบถามสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใช้แบบสอบถามกับคณะกรรมการ 48 ราย ในประเด็น สภาพทั่วไปของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร การพัฒนาการดำเนินการของกลุ่ม และ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินการในด้านต่างๆ ของศูนย์ฯ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อศูนย์ฯ

2.3 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (focus group) กับผู้แทนสมาชิก จำนวน 7 ราย

คณะกรรมการ จำนวน 8 ราย และเจ้าหน้าที่จำนวน 5 ราย ในประเด็นเกี่ยวกับ 1) การดำเนินงานของศูนย์ฯ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 2) แนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ

2.4 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.4.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ตัวชี้วัด และเกณฑ์กำหนดมาตรฐาน สถานการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการปลูกข้าวของอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.2 การสร้างแบบสอบถาม นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 2.3.1 มากำหนดในการสร้างแบบสอบถาม

2.4.3 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.4.4 ทดสอบความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถามสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ทดสอบ (pretest) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัยจำนวน 20 ราย นำผล

การสอบถามตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกข้าว ตอนที่ 4 ความพึงพอใจและความต้องการกิจกรรม และตอนที่ปัญหาของศูนย์ข้าวชุมชน ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกข้าว ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.799

2) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับความพึงพอใจกับสภาพการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.802

3) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.785

จากการทดสอบความเชื่อมั่นเครื่องมือทั้งหมดมีความเชื่อมั่นในเกณฑ์ที่เหมาะสมจึงนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขและนำไปเก็บตัวอย่างข้อมูลต่อไป

3.2 ข้อมูลในแบบสอบถามได้จากการสอบถามคณะกรรมการ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ และสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และนำมากำหนดประเด็นในการสอบถาม และสัมภาษณ์ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

3.1.1 การสอบถามสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended question)

3.1.2 การสนทนากลุ่ม (focus group) กับสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อร่วมสนทนาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารรายงานของศูนย์ข้าวชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำมาแยกตามหมวดหมู่ กำหนดรหัสข้อมูลให้ค่าข้อมูลเป็นตัวเลข โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis) และแนวทางการพัฒนา

5.3 การกำหนดระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกข้าว ความพึงพอใจและความต้องการกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจและความต้องการกิจกรรมใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert โดยกำหนดช่วงการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ (บุญชุม ศรีสะอาด 2543 : 99-103) ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= \frac{4}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

มากที่สุด	ดังนั้นเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม คือ คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับ
มาก	คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับ
ปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับ
น้อย	คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับ
น้อยที่สุด	คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง การรับรู้/ความพึงพอใจ/ความต้องการในระดับ

